

UNELE NECONCORDANȚE ALE LEGII CU PRIVIRE LA CURTEA CONSTITUȚIONALĂ ȘI ALE CODULUI JURISDICȚIEI CONSTITUȚIONALE CU PREVEDERILE NORMELOR CONSTITUȚIONALE

Mihai CORJ,
doctor în drept, conferențiar universitar

SUMMARY

The article revealed some legislative proposals, respectively, is finally proposed a draft law on amending and supplementing certain acts, which would remove all gaps present in the Law on the Constitutional Court and the Code of constitutional.

Key-words: bill Constitutional Court constitutional jurisdiction, regulations, provisions, ceiling limit.

REZUMAT

În articol sînt aduse unele propuneri legislative și un proiect de lege privind modificarea și completarea unor acte legislative, prin care s-ar înlătura toate lacunele existente actualmente în Legea cu privire la Curtea Constituțională, precum și în Codul jurisdicției constituționale.

Cuvinte-cheie: proiect de lege, Curtea Constituțională, jurisdicție constituțională, regulament, dispoziție, plafon-limită.

Actualitatea acestui articol este incontestabilă, deoarece atenționează asupra unor lacune existente actualmente în legislație, însă cel mai important este faptul că punem la dispoziția legiuitorului și o soluție, prin eliminarea curențelor existente în legislație de mai bine de un deceniu. Așadar, importanța acestui studiu nu este de neglijat, deoarece noi propunem un proiect de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Prin amendamentele pe care le propunem la Legea cu privire la Curtea Constituțională și, respectiv, la Codul jurisdicției constituționale se va face, sperăm, puțină ordine în legislație.

Ca urmare a scurgerii timpului de la ultima adresare a noastră din 15 ianuarie 2010 către subiecții abilitați cu dreptul de inițiativă legislativă și luînd în considerație faptul că legiuitorul, în cele din urmă, a aplecat urechea la unele propuneri legislative și la unele amendamente propuse de noi în proiectul de Lege privind modificarea și completarea unor acte legislative (*Legea cu privire la Curtea Constituțională, precum și Codul jurisdicției constituționale*), am decis să reiterăm propunerile respective cu amendamentele

care, nu știm din ce motive, pînă în prezent nu și-au găsit reflectare în Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și în Codul jurisdicției constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995. Fiind unul dintre candidații la funcția de judecător la Curtea Constituțională, dorim să venim în ajutorul Parlamentului Republicii Moldova, pentru ca Onorata Curte să-și exercite mandatul conducîndu-se de prevederile unor acte legislative conforme cu prescripțiile Constituției Republicii Moldova. Anterior am constatat faptul că în Legea cu privire la Curtea Constituțională și în Codul jurisdicției constituționale există multe curențe care nu au fost eliminate de către legiuitor pînă în prezent, deși noi am elaborat și am expediat proiectul respectiv tuturor subiecților abilitați cu dreptul de inițiativă legislativă. Totodată, ținem să menționăm că unele amendamente propuse de noi și-au găsit reflectare în actele legislative citate. În felul acesta, prin art. II din Legea nr. 95 din 21.05.2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative au fost operate modificări în art. 4 alin. (1) lit. a) din Codul jurisdicției constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie

1995, unde dispoziția normei legale a preluat conținutul aproape intact al normei constituționale (art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție): „efectuează, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărîrilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte”, fără ca aceleași modificări să fie efectuate în prevederile statuate la art. 62 lit. a) și, respectiv, stipulate la art. 38 alin. (1) lit. j) din Codul jurisdicției constituționale. De altfel, aceleași modificări urmau să survină și la art. 4 alin. (1) lit. a) și, respectiv, în art. 25 lit. j) din Legea cu privire la Curtea Constituțională. Reiterăm faptul că unele prevederi de la art. 4 alin. (1) lit. a), art. 25 lit. j) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și, respectiv, art. 38 alin. (1) lit. j), art. 62 lit. a) din Codul jurisdicției constituționale sînt contrare prevederilor art. 135 alin. 1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova.

Așadar, am constatat, cu regret, că **unele prevederi ale normelor legale contravin prevederilor normelor constituționale, statuate expres de către legiuitor la art.**

135 alin. (1) lit. a) și, respectiv, la art. 136 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova.

Există mai multe lacune în actele legislative enumerate, în acest caz scopul nostru fiind de a aduce prevederile normelor legale în deplină concordanță cu prevederile normelor constituționale, astfel încât, pe lângă perfecționarea legislației, să sporească și cultura juridică în societate, întrucât și Parlamentul, și Guvernul, timp de mai bine de 10 ani, au proliferat nihilismul juridic în această chestiune, iar Curtea Constituțională n-a găsit timp pentru a se îngriji și de „propria legislație”.

Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova, este independentă și se supune numai Constituției. Curtea Constituțională garantează supremația Constituției. Ea se conduce în activitatea sa de Constituție, de Legea cu privire la Curtea Constituțională și de Codul jurisdicției constituționale.

După cum am menționat deja, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul asupra constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, deci Curtea Constituțională se alină la dispoziția subiecților abilitați cu dreptul de a sesiza Onorata Curte. Astfel, conchidem că Curtea Constituțională nu se poate autosesiza decât în raport cu propriile hotărâri și numai în anumite cazuri.

În temeiul prevederilor stipulate de către legiuitor la art. 7 din Codul jurisdicției constituționale, orice act normativ, precum și orice tratat internațional la care Republica Moldova este parte se consideră constituțional până când neconstituționalitatea lui va fi dovedită în procesul justiției constituționale, cu asigurarea tuturor garanțiilor prevăzute de prezentul cod. Con-

form prevederilor statuate la art. 79 alin. (1) din Codul jurisdicției constituționale, dacă la examinarea cauzei Curtea Constituțională constată existența unor lacune în legislație ce se datorează nerealizării unor prevederi ale Constituției, ea atrage atenția organelor respective, printr-o *adresă*, asupra lichidării acestor lacune.

Așadar, Curtea Constituțională nu este în drept să se autosesizeze și, de asemenea, nu poate să adopte o *adresă* asupra necesității lichidării lacunelor din legislație, dacă existența acestor lacune nu a fost constatată la examinarea unei cauze de către Onorata Curte.

În temeiul prevederilor constituționale și legale, Curtea Constituțională este compusă din 6 judecători. Conform prevederilor statuate expres la art. 8 alin. (1) lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, președintele Curții Constituționale constată cazurile de încetare a mandatului judecătorului, prevăzute de lege, și sesizează autoritatea publică ce l-a desemnat să numească un judecător pentru postul devenit vacant.

Conform art. 18 alin. (1) lit. a) din legea citată, mandatul de judecător al Curții Constituționale încetează și se declară vacanța funcției în caz de expirare a mandatului. În cazul încetării mandatului judecătorului, președintele Curții sesizează autoritatea competentă în termen de cel mult 3 zile de la data declarării vacanței funcției, solicitându-i să numească un nou judecător, iar în temeiul art. 20 alin. (2) autoritatea competentă numește judecătorul în termen de 15 zile de la data sesizării președintelui Curții Constituționale.

Cvorumul pentru plenul Curții Constituționale este de două treimi din numărul judecătorilor acesteia, deci Onorata Curte poate examina sesizările și delibera într-o componență minimă de 4 judecători.

Se mai întimplă ca cei chemați să

vegheze asupra constituționalității actelor legislative și normative, cu regret, din anul 2000 până în prezent, să nu observe că unele prevederi ale art. 6 alin. (2) din Legea nr. 317-XIII din 13.XII.1994 cu privire la Curtea Constituțională sînt contrare prevederilor normei constituționale statuate în art. 136 alin. (2) din Constituție. Dacă vreun subiect competent ar sesiza Curtea Constituțională, Onorata Curte ar fi nevoită să recunoască unele prevederi din lege și din cod ca fiind neconstituționale (sintagma „Președintele Republicii Moldova” de la art. 6 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și, respectiv, unele prevederi din Codul jurisdicției constituționale – cuvîntul „regulamentelor” și cuvîntul „dispozițiilor”. *Nolens, volens*, apare întrebarea: Ce fel de control al constituționalității efectuează Curtea Constituțională, dacă Legea-cadru cu privire la Curtea Constituțională și Codul jurisdicției constituționale conțin, deja mai bine de 10 ani, unele prevederi neconforme cu Constituția?

Din păcate, constatăm că pe site-ul www.justice.md, administrat de Centrul de Informații Juridice al Ministerului Justiției, în aceste două acte legislative există multiple erori, fapt pe care l-am relevat într-un articol științific.

Ultima intervenție a legiuitorului în legile menționate a fost efectuată prin Legea nr. 163 din 22 iulie 2011, prin care s-a demonstrat primatul principiului oportunității, uitînd cu desăvîrșire de principiile constituționalității, legalității etc.

Astfel, menționăm că propunerile formulate de noi, prin care solicităm excluderea din lege și din cod a unui subiect abilitat cu dreptul de a sesiza Curtea Constituțională, precum *Judecătoria Economică*, a fost transpusă în viață în temeiul Legii nr. 163 din 22.07.2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Așadar, constatăm că munca depusă de subsemnat nu

a fost în van, totuși nu înțelegem de ce pînă în prezent prevederile normelor legale nu au fost ajustate la cele constituționale și nu au fost înlăturate celelalte carențe vizibile în respectivele acte legislative, atunci cînd noi am pus la dispoziție un proiect de lege în acest sens, de exemplu:

1) prevederile de la art. 4 alin. (1) lit. a), art. 25 lit. j) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și, respectiv, art. 38 alin. (1) lit. j), art. 62 lit. a) din Codul jurisdicției constituționale contravin prevederilor art. 135 alin. 1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova;

2) prevederile art. 6 alin. (2) din Legea nr. 317-XIII din 13.XII.1994 cu privire la Curtea Constituțională sînt contrare prevederilor normei constituționale statuate în art. 136 alin. (2) din Constituție;

3) celelalte carențe, de asemenea, sînt relevate în proiectul de lege propus pentru dezbatere publică.

Noi reiterăm poziția noastră civică, de altfel, constantă, inclusiv în vederea reglementării uniforme și motivaționale pentru tînăra generație, ca la un anumit moment al vieții să aibă șanse reale de a deține funcția de judecător la Curtea Constituțională. Actualmente, conform prevederilor legislației în vigoare, aspirantul la funcție poate fi numit la vîrsta de 69 de ani, iar alții vor insista și la limita legii să acceadă în funcție și la vîrsta de 70 de ani, unde, după numire, judecătorul depune jurămîntul și va intra în exercitarea mandatului pentru o perioadă de 6 ani. Astfel, o persoană va putea exercita funcția de judecător pînă la vîrsta de cca 76 de ani. De ce nu am include o prevedere exhaustivă, cum există în raport cu judecătorii instanțelor de drept comun și chiar cu judecătorii-asistenți ai Curții Constituționale, unde plafonul-limită pînă la care poate fi exercitată funcția dată este de 65

de ani? Pentru judecătorii Curții Constituționale propunem stabilirea plafonului-limită de 70 de ani pentru exercitarea funcției.

Dispoziția de la art. 21 alin. (5) din Lege, care prevede că judecătorul Curții Constituționale care s-a retras din componența ei „**după atingerea limitei de vîrstă pentru această funcție**” nu coroborează cu prevederile nici a unei norme, deoarece legiuitorul la art. 11 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională indică asupra faptului că limita de vîrstă pentru numirea în funcția de judecător al Curții Constituționale este de 70 de ani, și nu a plafonului de vîrstă pînă la care poate fi exercitată această funcție.

Pînă cînd nu vom concretiza expres prin Lege la art. 11 alin. (2) care este limita de vîrstă pînă la care se poate exercita funcția de judecător al Curții Constituționale (70 de ani), fără posibilitatea ca la vîrsta de 70 de ani să fie preluat un nou mandat de 6 ani, pînă atunci prevederile art. 21 alin. (5) din Lege sînt abstracte.

Propunem expunerea art. 11 alin. (2) din Lege într-o nouă redacție:

„(2) *Plafonul-limită de vîrstă pentru exercitarea funcției de judecător al Curții Constituționale este de 70 de ani.*”

Aristotel spunea: „Mi-e prieten Platon, dar mai prieten îmi este adevărul”.

Așadar, considerăm că septuagenarul urmează să fie felicitat, iar Statul să-i mulțumească pentru efortul depus, astfel acordîndu-i posibilitatea să se odihnească la atingerea unei vîrste onorabile.

Deoarece numirea inițială, și nu numai, a doi judecători a fost de competența Președintelui Republicii Moldova, actualmente aceasta fiind atribuită la competența Guvernului, considerăm echilibrată formula propusă de către autor: „*Curtea Constituțională prezintă anual raportul privind exercita-*

rea jurisdicției constituționale, în luna ianuarie, Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului și Consiliului Superior al Magistraturii”.

Totodată, menționăm că judecătorii depun jurămîntul în fața Parlamentului, a Președintelui Republicii Moldova și a Consiliului Superior al Magistraturii, cu toate că sînt numiți de Parlament, Guvern și Consiliul Superior al Magistraturii. Legitimația judecătorilor Curții Constituționale, de asemenea, este înmînată de Președintele Republicii Moldova. Astfel, în virtutea acestor prevederi, considerăm că și Președintele Republicii Moldova ar trebui, de asemenea, să fie informat asupra activității Curții Constituționale prin prezentarea raportului anual.

Ca urmare a faptului că legislația electorală a suportat modificări, propunem o nouă variantă a art. 38 alin. (3) din Codul jurisdicției constituționale, care să coreleze cu prevederile legale: „*Rezultatele referendumului republican și ale alegerilor Parlamentului se confirmă în urma examinării raportului Comisiei Electorale Centrale. Rezultatele alegerii Președintelui Republicii Moldova se validează de Curtea Constituțională la prezentarea respectivei hotărîri a Parlamentului și a actelor comisiei speciale de desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova.*”

În scopul înlăturării lacunelor depistate, **propunem adoptarea unei legi organice privind modificarea și completarea unor acte legislative.** Astfel, ca urmare a adoptării de către Parlamentul Republicii Moldova a proiectului propus pentru discuție publică, vom aduce prevederile Legii cu privire la Curtea Constituțională și, respectiv, ale Codului jurisdicției constituționale în strictă conformitate cu prevederile normelor constituționale.

LEGE cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. – Legea nr. 317- XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 8, art. 86), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Clauza de adoptare a legii se completează cu termenul „*organica*”.

2. La art. 4 alin. (1) lit. a) cuvântul „, regulamentelor” se exclude, iar cuvântul „dispozițiilor” se substituie prin cuvântul „ordonanțelor”.

3. La art. 6 alin. (2) textul “Președintele Republicii Moldova” se substituie prin cuvântul “Guvern”.

4. Art. 10 se expune într-o nouă redacție: „Curtea Constituțională prezintă anual raportul privind exercitarea jurisdicției constituționale, în luna ianuarie, Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului și Consiliului Superior al Magistraturii.”

5. Art. 11 alin. (2) se expune într-o nouă redacție:

„ (2) Plafonul-limită de vîrstă pentru exercitarea funcției de judecător al Curții Constituționale este de 70 de ani.”

6. La art. 22 alin. (3) cuvântul „anumit” urmează a fi substituit prin cuvântul „determinat”, iar la alin. (5) cuvântul „exprimării” urmează a fi substituit prin cuvântul „expirării”.

7. La art. 25 lit. j) cuvântul „, regulamentelor” se exclude, iar cuvântul „dispozițiilor” se substituie prin cuvântul „ordonanțelor”.

8. La art. 26 alin. (4) după cu-

vîntul „hotărîrile” se introduce cuvîntul „, deciziile”.

9. Art. 38 alin. (3) se expune în următoarea redacție:

„ (3) Judecătorilor Curții Constituționale și personalului de specialitate și administrativ li se înmînează legitimație. Modelul legitimației și modul de înmînare a ei personalului de specialitate și celui administrativ al Curții sînt prevăzute de Regulamentul Secretariatului. Modelul legitimației judecătorului Curții Constituționale se stabilește prin decret. Legitimația judecătorilor Curții Constituționale este înmînată de Președintele Republicii Moldova.”

10. La art. 42 alin. (4) sintagma: „, iar din partea Judecătoriei Economice – de către Arbitrajul Republicii Moldova” se abrogă.

Art. II. – Codul jurisdicției constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 53-54, art. 597), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează :

• Litera i) de la art. 5 se expune în următoarea variantă: „ i) prezentarea anuală a unui raport către Parlament, Președintele Republicii Moldova, Guvern și Consiliul Superior al Magistraturii privind exercitarea jurisdicției constituționale;”.

• La art. 12 alin. (1) propunem substituirea prepoziției “de” prin „la”.

• La art. 37 cuvîntul „temeiul” se substituie cu cuvîntul „termenul”.

• La art. 38 alin. (1) lit. j) cuvîntul „, regulamentelor” se exclude, iar cuvîntul „dispozițiilor” se

substituie prin cuvîntul „ordonanțelor”.

• Art. 38 alin. (3) se expune în următoarea redacție: „Rezultatele referendumului republican și ale alegerilor Parlamentului se confirmă în urma examinării raportului Comisiei Electorale Centrale. Rezultatele alegerii Președintelui Republicii Moldova se validează de Curtea Constituțională la prezentarea respectivei hotărîri a Parlamentului și a actelor comisiei speciale de desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova.”

• La art. 62 lit. a) cuvîntul „, regulamentelor” se exclude, iar cuvîntul „dispozițiilor” se substituie prin cuvîntul „ordonanțelor”.

• În titlul art. 77 și în ambele alineate după cuvîntul „hotărîrilor” se introduce cuvîntul „, deciziilor” la cazul respectiv, conform normelor gramaticale.

• Art. 80 alin. (4) se expune în următoarea redacție: „Raportul se expediază anual, în luna ianuarie, Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului și Consiliului Superior al Magistraturii.”

• La art. 82 alin. (1) sintagma „salarii minime” se substituie prin sintagma „unități convenționale, unde o unitate convențională constituie suma de 20 de lei”.

• La art. 89 sintagma: „, iar din partea Judecătoriei Economice – de către Arbitrajul Republicii Moldova” se exclude.

Art. III. – Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Marian LUPU

Nr. ____, Chișinău, februarie 2013.